

FOTO PORTADA: UN GRUP DE MÚSICS EN PLENA ACTUACIÓ A SANT GRAU D'ENYOLA, A LA DÈCADA DE 1950 (FOTO: ACCE, COL·LECCIÓ D'IMATGES DE L'AJUNTAMENT D'URÚS).

SUMARI

12 DE JUNY DE 2016

06_07 GIRONINS AL MÓN

L'epicentre de la recerca biomèdica

Marta Crous, de Blanes, fa tres anys i mig que és a Boston, on es dedica a la investigació científica.

08_09 ART

Quinze anys de fotografia al Claustre

L'Associació de Fotografia de Torroella de Montgrí repassa els seus últims anys d'activitat.

10_11 REPORTATGE

Una bona política de pactes

El Sónar de Barcelona se celebra la setmana que ve amb una notable aposta pels músics de l'Estat.

Dominical

Passeig General Mendoza 2. 17002 GIRONA
Telèfon: 972 20 20 66
dominical.diaridegirona@epi.es

Director Jordi Xargayó	Cap de redacció Alfons Petit	Administrador Fèlix Noguera
----------------------------------	--	---------------------------------------

Reportatge Dominical 2
Dumenge, 12 de juny de 2016

Músics, de poble en poble

Antoni Mas reuneix en un llibre històries de quan els músics de les cobles i orquestres gironines podien trigar fins a set i vuit hores per anar a Lleida en autocar, o havien de fer nit als pobles on els contractaven, i conviure amb els veïns

TEXT **ALFONS PETIT**

Algú es pot fer càrrec del que representa acabar un ball de nit, a les tres o les quatre de la matinada, en un remot poble de les Terres de Ponent i que l'endemà t'esperin a l'Empordà, per acompanyar la missa, a les onze del matí? Doncs considerant que parlem de l'època que els músics havíem de recollir l'instrumental, l'equip de so i el material de l'escenari nosaltres mateixos i que el viatge de Lleida a Girona o viceversa representava set o vuit hores d'autocar, el resultat era que arribàvem amb el temps just de rentar-nos la cara en qualsevol font, després de dormir el que podíem i com podíem durant el trajecte». Aquesta situació, absolutament real i habitual anys enrere tal com podrien confirmar tants i tants músics gironins, és una de les moltes que ha escrit Antoni Mas Bou (Caldes de Malavella, 1945) en el llibre *Històries de músics* (Editorial Gavarres).

El volum és, així, una recopilació d'històries viscudes pel mateix Mas, músic de llarga trajectòria, o relata des de altres músics: «Vaig començar a fer de músic quan tenia 14 anys, als anys 60, i encara m'hi dedico, el que vol dir que he pogut conviure amb diverses generacions de músics i he observat que la professió ha experimentat un canvi molt significatiu, sobretot a partir de l'aparició dels cotxes». Explica, en aquest sentit, que «abans dels cotxes anàvem amb autocars que eren com eren, i podíem trigar ben bé vuit hores a arribar a Lleida, per exemple. I si havíem sortit de matinada del ball i havíem de ser l'endemà al matí a l'ofici en un altre indret, no teníem temps de tornar a casa, de manera que d'un poble sovint havíem d'a-

FOTOS:
1. **Sobre aquestes línies, el llibre *Històries de músics*, d'Antoni Mas.**
2. **L'autocar de l'orquestra *Maravella avariada* a França (1958).** ARXIU NARCÍS VENDRELL

nar directament a un altre poble, i a vegades fins i tot quedava entremig un altre dia de pont però que per LA durada de desplaçament no valia la pena tornar...». Tot això volia dir que hi havia una enorme convivència entre nosaltres, gairebé més que amb les famílies respectives. Tocàvem, menjàvem i dormíem plegats. I és clar, teníem molt temps per parlar i per explicar-nos anècdotes...». Perquè, a més, aquesta convivència es produïa en situacions molt diferents de les actuals: males comunicacions, vehicles precaris, pobles sense allotjaments adequats, convivència amb famílies que cedien llits als músics...

La situació va començar a canviar, recorda Antoni Mas, «quan van aparèixer els cotxes. Llavors fèiem colles de tres o quatre músics que vivíem a prop i viatjàvem plegats... A més, van aparèixer els muntadors, que s'encarregaven de muntar i desmuntar l'equip de so i el material de l'escenari, una feina que en l'època en què viatjàvem en autocar fèiem nosaltres mateixos... D'aquesta manera, els músics ja podíem tornar cada dia a casa, desapa-

reixien també els dies de pont, i la conseqüència va ser, al marge d'una millora de les condicions de vida, que la convivència va variar substancialment. Però ens vam poder convertir en unes persones més normals, que podien fer vida familiar, com les altres...

Pel que fa a aquella intensa convivència prèvia a la generalització de l'ús de l'automòbil, Mas apunta que «al principi hi havia de tot, moments de tensió perquè anàvem cansats i morts de son, moments de nervis, però també moments bons, i precisament els que recordo com els millors moments de tot plegat eren les tertúlies que es feien havent dinat o havent sopat, en les quals s'explicaven anècdotes d'altres músics. Sempre hi havia qui recordava què li havia passat aquell dia, o qui feia memòria d'algunes anècdotes clàssiques de músics més antics: allò d'en Viladesau a Flaçà, la d'en Saló en un altre lloc... I hi havia els típics narradors que les anaven explicant, amb molta traça». Així, continua l'autor d'*Històries de músics*, les noves anècdotes s'anaven afegint a les clàssiques fins a configurar tot un repertori que «un dia em vaig adonar que podia desaparèixer, perquè la convivència entre músics anava minvant, i per tant cada cop hi havia menys ocasions per explicar anècdotes, i no n'hi havia cap registre, les explicàvem i prou, no estaven recollides enlloc».

Va ser llavors quan Antoni Mas es va decidir a actuar: «Vaig agafar un magnetòfon, fa 25 o 30 anys, i em vaig entretenir a gravar les anècdotes que explicaven els companys d'orquestra. Fins i tot vaig anar a trobar músics d'altres orquestres, alguns ja desapareguts, com en Viladesau, en Morell, en Moreno... els que sabia que eren més especialistes, perquè m'expliquessin les seves anècdotes. I en vaig recollir un centenar, aproximadament. I em vaig dir, "ara ja les tens enregistrades, ja no hi ha perill, ja les aniràs transcrivint a mesura que vagis tenint temps"... Però el temps no arribava mai: «Jo anava tenint feina i encara que m'he hagut d'espavillar a l'hora d'escriure perquè he hagut de fer alguns articles, no sóc escriptor i aquest projecte em feia una certa ànsia i l'anava posposant... Fins que el 2003 em van operar i vaig estar un mes a l'hospital. I vaig aprofitar aquest temps per transcriure tres anècdotes, desencallar el projecte, i decidir que l'acabaria quan em

jubilés. Però em vaig jubilar i he continuat treballant igual, és un no parar, de manera que el moment de posar-m'hi no acabava d'arribar mai...».

Ara fa dos anys, però, «em vaig dir que ja n'hi havia prou i que ho havia d'enllestir d'una vegada. I com que sóc una mica alemany, em vaig fixar una data d'acabament: "Per Sant Jordi de 2016 el llibre ha de sortir, peti qui peti". I ho vaig fer. Li vaig anar dedicant estones i també em va anar molt bé el compromís amb l'editor, que em va obligar a acabar-lo per força».

En aquest punt, elogia la feina que ha fet l'Editorial Gavarres: «Tenia alguna proposta d'editorials barcelonines, però amb l'Editorial Gavarres, de Cassà de la Selva, hi tenia confiança perquè havia col·laborat amb la revista *Gavarres*. I vaig optar per una editorial més modesta però que em feia l'efecte que hi posaria més il·lusió, i no per una editorial més gran en la qual el projecte seria un més. A més, la filosofia de Gavarres lligava molt amb aquest tema i el cert és que han fet una feina excel·lent i han editat un senyor llibre, a un preu molt raonable».

«CARINYO», NO NOSTÀLGIA

Quan se li demana si el llibre és un exercici de nostàlgia, Mas precisa que «recordo aquella època amb molt de carinyo, no amb nostàlgia, perquè estem millor ara. Eren situacions entranyables en moments difícils, i precisament el meu interès és que no se'n perdés el record. De fet, aquest llibre és la cosa que he fet en la meua vida que m'ha deixat més descansat, perquè em recava que arribés el dia de demà i no n'hi hagués constància, de tot allò. Ara hi ha una altra cultura, ja no convivim, no xerrem tant, estem més pels mòbils, per la televisió, i totes aquestes històries s'haurien acabat perdent, i ara tinc la tranquil·litat que no es perdran».

Antoni Mas comenta també els canvis entre aquells anys i el moment present: «Era una època romàntica de la música, amb els envelats, les sales de ball... que no es poden comparar amb els poliesportius d'avui. Els músics hem guanyat en algunes coses, però hem perdut en d'altres, com ara en la desaparició de les sales de ball, o en la disminució de les gravacions. Abans hi havia músics que es guanyaven la vida gravant, i ara es

grava poca cosa. Aquí sí que hi ha una mica de nostàlgia, perquè els músics no tenen les oportunitats que tenien. A canvi, s'ha guanyat en qualitat de vida i els músics han guanyat en qualitat musical. Els músics avui són millors en general que els d'aquella època, perquè hi ha unes possibilitats d'estudiar que abans no hi eren. Llavors t'havies de refiar del músic retirat del teu poble, que prou treballs havia tingut per aprendre ell... Ara hi ha tota una xarxa d'escoles de música que abans era impensable, la qual cosa fa que els músics estiguin més ben preparats. És cert que la nostàlgia et pot portar a pensar en una determinada formació de la Maravella d'abans, o de La Principal de la Bisbal, però tret d'excepcions notables el nivell dels músics és avui infinitament superior».

La paradoxa de l'actualitat és, segons Antoni Mas, que, ara que els músics estan més ben preparats que mai, «hi ha menys feina, i que músics tan ben preparats tenen a vegades problemes per poder tocar. Si ho comparem amb la societat en general, ens hi hem equiparat: abans els músics anaven penjats perquè tenien feina avui i no sabien si en tindrien demà, si els farien fora de l'orquestra, etc. i en canvi la gent tenien feines per a tota la vida a les fàbriques, als bancs, als comerços... Avui en canvi està tothom penjat. Ens hem equiparat per baix, malauradament».

En aquest punt, Antoni Mas relata alguns dels mals que al seu parer pateix la professió de músic: «D'entrada hi ha menys música en directe, perquè abans hi havia més sales on tocar. Avui, a més, quan es parla d'obrir una nova sala on es farà música en directe, enlloc del departament de cultura de l'Ajuntament que sigui se n'encarrega el de conflictes urbanístics. I si hi ha problemes per sorolls al carrer, els músics no en tenen la culpa». Un altra problema ve derivat de «les descàrregues il·legals, una mostra de la falta de sensibilitat que hi ha per la música i la cultura i en general. I per acabar-ho d'adobar, un IVA del 21% que acaba de confirmar aquesta insensibilitat. A França, en canvi, és del 5,5%, la qual cosa vol dir que els legisladors francesos consideren que la cultura és

VE DE LA PÀGINA 3

un article de primera necessitat, i aquí en canvi té la consideració d'un luxe, i així ens va». Antoni Mas afegeix que «jo entenc que la gent tendeix més a entretenir-se com el que proporciona la televisió: és més fàcil apalancar-se al sofà de casa amb una cervesa que no sortir i pagar una entrada per anar a un concert, però entenc també que aquesta tendència s'ha de mirar de corregir, i que ho han de fer els polítics sobretot, a través d'eines com els mitjans de comunicació públics, per exemple».

ANÈCDOTES SIGNIFICATIVES

N'hi ha moltes, d'anècdotes, al llibre d'Antoni Mas, però el mateix autor en selecciona un parell que considera especialment significatives de l'època que retrata. Per començar, les relacions (no sempre fàcils) amb el públic. Explica que Conrad Saló dirigia La Principal de la Bisbal en un cafè-concert, i que en una de les taules més properes a l'escenari, un home demanava als seus companys, amb un to elevat de veu, que li donessin foc per encendre el seu havà. La conversa s'allargava massa i ressonava a la sala, per la qual cosa Saló «va decidir actuar. Sense alterar-se en absolut ni pronunciar una sola paraula, va parar l'orquestra, va baixar de l'escenari, es va atansar a la taula en qüestió tot traient-se l'encenedor de la butxaca i, després de pronunciar un educat «si us plau», va encendre el cigar d'aquell home».

Anys més tard, el mateix Antoni Mas viuria una situació similar a Breda, en un concert amb l'orquestra Marina al Cercle Bredenc. Al costat oposat de l'escenari hi havia un bar, i mentre durava l'actuació, el cambrer continuava servint als assistents, asseguts en taules en una sala de grans dimensions. En un moment de l'actuació, quan el violinista executava un solo molt delicat, el cambrer es va posar a escalfar una beguda amb la cafetera: «A banda del molest i espectacular soroll, aquesta actitud va provocar la reacció del públic, alguns per queixar-se i altres per mofar-se del fet», escriu Mas, que afegeix que en aquell moment va recordar el mestre Saló: «Vaig optar per acabar l'obra i, després

FOTOS:

2. Els Victors en una cercavila al passeig de Sant Feliu de Guíxols, a la dècada de 1950. JOSEP LOREDO

3. L'orquestra Selvatana obrint la comitiva de la processó pels carrers d'Anglès, l'any 1973. ARXIU FRANCESC CORTADA

4. Fent camí cap a l'Aplec de Santa Caterina, a Torroella de Montgrí (1957). J. BACA/CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DEL MUSEU DE LA MEDITERRÀNIA

5. Els músics de la Caravana atipant-se amb el tiberi que els havia preparat l'àvia Cardina (1943). CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DEL MUSEU DE LA MEDITERRÀNIA

6. Músics de l'orquestra Maravella dormint durant un viatge en autocar de Caldes de Malavella a Estrasburg (1956). ARXIU NARCÍS VENDRELL

7. L'Art Gironí tocant a Badalona l'any 1915, amb alguns sardanistes ballant i un nombrós públic. ARXIU EDUARD BOADA

8. Antoni Mas, durant la recent presentació del seu llibre a Girona. ANIOL RESCOSA

Orquestres, havaneres i l'himne de l'Espanyol

Antoni Mas Bou és un músic i compositor de llarga i reconeguda trajectòria. Ha dirigit les orquestres Caravana, Marina (de la qual també en va ser fundador), Maravella i Selvatana i ha treballat amb grups i artistes com Port Bo, la cobla Montgrins i Nina. És autor d'un centenar de peces (entre les quals hi ha l'himne oficial del RCD Espanyol), algunes de les quals han estat guardonades en certàmens diversos.

Tot i que ja fa anys que està jubilat, continua acompanyant al piano la soprano Indira Ferrer-Morató i també participa en els espectacles *Prima cobla*, amb La Principal de la Bisbal, i *El cafè de l'Havana*, amb els grups d'havaneres Port Bo i Els Pescadors de l'Escala.

Antoni Mas ha desenvolupat altres activitats en el món de la música que no tenen a veure amb la interpretació i la composició, sinó amb la gestió. Així, va crear l'Associació Professional de Músics de Catalunya (Musicat), que va presidir fins el 2010, i va ser gerent del Grup de Gestió Musicat i president de la Unió de Músics de Catalunya, la qual cosa l'ha portat a participar en nombroses activitats (cursos, conferències, seminaris...) relacionades amb aquest àmbit. També ha publicat un centenar d'articles sobre diferents aspectes de la professió i és l'autor del volum *Cooperatives de músics, un nou model de gestió*. En l'actualitat és conseller de la Societat d'Artistes d'Espanya i president de la Fundació Ernest Morató, amb seu a Palafrugell i dedicada a la recerca sobre les havaneres i a la catalogació, conservació i difusió del material relacionat amb aquest gènere musical. /A.P.B.

de l'acord final i dels aplaudiments corresponents, vaig dirigir-me al públic intentant donar a les meves paraules el to més solemne possible: "Senyores i senyors, l'orquestra Marina ha interpretat per a tots vostres l'obertura de Franz Von Suppé, *Poeta i camperol*, obra en la que destaca un interessant solo de cafetera que en aquesta ocasió ha anat a càrrec d'en Manel, el cambrer del bar. Demano un fort aplaudiment per a ell".

Una altra de les anècdotes que relata Antoni Mas és d'aquelles que, al marge d'haver-se convertit en un clàssic d'aquesta mena de facècies, han generat expressions que s'han acabat generalitzant en l'argot dels músics. Parla d'un músic de cobla, instrumentista de tible, que un dia no es trobava fi, i a mesura que avançava la interpretació d'una sardana obligada (una peça d'especial complicació) d'aquest instrument, veia (com ho veien els seus companys) que la cosa no anava gens bé, i que podria acabar en desastre. Fins que un company li va suggerir que es deixés caure de l'escenari: "Fote't daltabaix! Fote't daltabaix del *tablado*!", li va dir, escriu Mas. El músic va dubtar, però com que la situació no millorava, «es va decidir a fer el dramàtic gest. Amb un cop de cul va fer avançar la cadira fins al voral del cadafal i, balancejant un xic el cos endavant, es va abalancar sobre el públic que escoltava i ballava la sardana». Tothom es va esverar, és clar, però finalment «la gent del públic va acabar plenyent el pobre tible convençuda que havia patit un accident fortuït, i els companys de la cobla admirant la decisió heroica del company que els havia estalviat de patir una situació ben ridícula». Això sí, postil·la Mas, des de llavors, cada vegada que «una orquestra o una cobla es veu obligada a parar de tocar a causa d'alguna equivocació, defineixen el fet amb la rotunditat més absoluta: "Han anat a terra!"».

Passa alguna cosa similar amb «anar a fer catroï», una expressió del temps que els músics acostumaven a fer nit en fondes i que volia dir anar a espisar parelles que estaven allotjades en altres habitacions.

A *Històries de músics* hi ha anècdotes sobre el dormir i menjar per les cases dels pobles, sobre els viatges en autobusos arcaics, sobre els contractes de tres i quatre dies per evitar les despeses del viatge... «Tot això es va acabar amb els cotxes, per bé», assenyalava Antoni Mas, que apunta que després «es va viure una època daurada, als anys 70 i 80, quan hi havia molta feina perquè les condicions de vida de la societat en general havien millorat i ens guanyàvem bé la vida. Jo vaig tenir la sort de viure aquesta època a la Maravella, la Selvatana i la Marina... Després, a partir d'aquí, els músics tenen comoditats que no tenien abans, però en canvi hi ha precarietat a la feina». Els canvis ha provocat també que «es produeixin menys anècdotes, perquè la situació en general és més normal. No era normal que haguéssim d'anar a dormir a cases particulars, o a hotels que ja eren plens i que ens deixaven dormir en qualsevol racó... Això ja no es produeix...».

MOLT ADMIRATS, POC RECONEGUTS

Tot i això, Antoni Mas troba a faltar una mica més de reconeixement per a ell mateix i els seus companys de professió: «Paradoxalment, la de músic és una professió molt admirada, però poc reconeguda. Els músics no tenim la mateixa consideració que poden tenir altres professionals. Només els mediàtics, però això no necessàriament té a veure amb el seu talent, sinó amb el fet de sortir als mitjans, que pot tenir motivacions diverses». De fet, Antoni Mas apunta una anècdota que no apareix al llibre i que el té a ell, com a protagonista, i també el poder de la televisió: «No he trobat mai ningú que em parés pel carrer i em digués que allò que havia tocat era molt bo, en canvi les vegades que per la meua feina he sortit a la televisió, l'endemà tot de gent em parava pel carrer per dir-me "et vaig veure!". Tant és el que hi facis, l'important és sortir-hi».

Malgrat els canvis que ha experimentat la professió de músic en els darrers anys, i els problemes amb què es troba en l'actualitat, Antoni Mas és optimista de cara al futur: «Ja s'ha pronosticat la nostra desaparició moltes vegades: quan van aparèixer els conjunts, quan van néixer les primeres discoteques... Estic convençut que quan passi la crisi el sector es recuperarà, perquè continua havent-hi públic per a les orquestres». El que sí que troba a faltar és més relleu generacional en aquest públic: «Entre els músics ja hi ha sigut, aquest relleu, hi ha músics joves a les orquestres, dones que toquen el fiscorn i la trompeta a les cobles, una cosa que abans hagués estat impensable... Sobre l'escenari hi ha hagut una renovació total, i en canvi a baix no, i entenc que és necessari».